

Nr 6.

Utlåtande i anledning av Kungl Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.

Genom en den 8 januari 1954 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 21, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

**angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68)
om statlig krigsförsäkring m. m.**

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 10 mars 1939 om statlig krigsförsäkring m. m.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

1 §.

Vid krig — — — — — äga tillämpning.

Staten må ock under förhållanden, som ovan angivas, efter förordnande av Konungen, åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring av såväl försäkring, varom i första stycket förmäles, som transportförsäkring av annat slag än i nämnda stycke avses.

Staten må ock under förhållanden, som ovan angivas, efter förordnande av Konungen, åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring av försäkring, varom i första stycket förmäles, och av transportförsäkring av annat slag än i nämnda stycke avses ävensom av brandförsäkring.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse se SFS 1942:369.

Den beredskapslagstiftning, som avser att ge samhället möjlighet att bemästra de svårigheter, vilka i olika hänseenden kan göra sig gällande till följd av krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden, omfattar åtskilliga lagar på försäkringsväsendets område. I förevarande sammanhang må nämnas lagen den 21 juni 1940 (nr 541) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m. Denna lag innehåller bl. a. föreskrifter, som syftar till att ge ökade möjligheter till återförsäkring inom landet. Enligt lagen äger vidare försäkringsinspektionen under krigsförhållanden medge inländskt försäkringsbolag — med visst undantag — rätt att utan återförsäkring ikläda sig ansvarighet på samma risk för högre belopp än som kan ske jämlikt bolagsordningen.

Vidare kan erinras om lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m. (*krigsförsäkringslagen*). Enligt denna lag äger staten bl. a. åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring av transportförsäkring såväl mot krigsrisk m. m. som annan risk. I kungörelse den 3 september 1939 (nr 596) ges närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen, enligt vilka försäkringsverksamhetens handhavande ankommer på en särskild nämnd, statens krigsförsäkringsnämnd. Jämlikt 3 § i kungörelsen gäller bl. a. att återförsäkring som nyss sagts kan beviljas allenast när så prövas vara av väsentlig betydelse för tillförseln av förnödenheter eller eljest för vidmakthållande av handel eller annan näring.

I skrivelse till Konungen den 20 juni 1951 har Svenska brandförsäkringsanstaltens konsortium av år 1940 — som bildats för att ombesörja vissa för försäkringsväsendet gemensamma angelägenheter under krig — fäst uppmärksamheten på att det i händelse av krig kan komma att yppa sig svårigheter att åstadkomma erforderlig riskutjämning inom landet på brandförsäkringsväsendets område. I skrivelsen har med anledning därav såsom en beredskapsåtgärd ifrågasatts, att staten skulle berättigas att genom krigsförsäkringsnämnden i viss utsträckning meddela återförsäkring även för brandförsäkring. Vad konsortiet anfört till stöd för sin framställning återges å s. 4—6 i propositionen.

Över konsortiets framställning har yttranden avgivits av statskontoret, kommerskollegium, försäkringsinspektionen, statens krigsförsäkringsnämnds likvidatorer och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Kommerskollegium har i ärendet mottagit yttranden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, handelskammaren i Gävle, Sveriges industriförbund samt Svenska försäkringsbolags riksförbund.

Statskontoret har i sitt yttrande förklarat sig icke vara berett att enbart på konsortiets framställning förorda att åtgärder vidtages i avsett syfte. Emellertid anser statskontoret, att konsortiets förslag bör upptagas till övervägande vid en översyn av lagen om statlig krigsförsäkring och övriga bestämmelser rörande beredskapsåtgärder.

I samtliga övriga yttranden har konsortiets förslag tillstyrkts. Det närmare innehållet i dessa yttranden redovisas översiktligt å s. 6—8 i propositionen.

Frågan om statlig återförsäkring av brandförsäkring vid krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden har sedermera behandlats i en inom handelsdepartementet upprättad *promemoria* i ämnet. I promemorian erinras inledningsvis om att under såväl första som andra världskriget de av kriget föranledda svårigheterna på brandförsäkringsväsendets område i vårt land kunnat bemästras utan statens direkta medverkan. Att så kunnat ske har varit värdefullt ur allmän synpunkt, då det av naturliga skäl är angeläget att statsmakterna icke under krigstid tvingas påtaga sig flera uppgifter än som är strängt nödvändigt. Även vid den fortsatta planläggningen för beredskapens höjande på försäkringsområdet är det enligt promemorian angeläget, att man i första hand söker skapa förutsättningar för att försäkringsverksamheten i händelse av krig skall kunna i största möjliga utsträckning upprätthållas med hjälp av branschens egna organisationer.

I promemorian hänvisas till att man på sätt av konsortiets framställning framgår emellertid nu inom brandförsäkringsbranschen förutser, att ett sådant läge kan inträda, att de svenska försäkringsföretagen även vid utnyttjande av hela sin kapacitet genom inbördes samarbete icke förmår fullt täcka samtliga industririsker. Detta förhållande har föranletts av de under senare år väsentligt höjda försäkringsvärdena, en utveckling som betingats av såväl inflation som industriens fortgående utbyggnad.

Enligt promemorian måste det uppenbarligen anses vara ett allmänt intresse av stor betydelse, att brandförsäkringsskyddet inom industrien även i krigstid kan upprätthållas i full utsträckning. Det råder därför knappast tvekan om att det ur beredskapssynpunkt är angeläget att skapa förutsättningar för en direkt statlig medverkan i detta syfte.

I konsortiets framställning har föreslagits att den angivna statliga medverkan skulle få den formen, att staten berättigas meddela återförsäkring av brandförsäkring i samma ordning som enligt krigsförsäkringslagen gäller för återförsäkring av transportförsäkring. Vad som sålunda föreslagits har i promemorian bedömts innebära en lämplig lösning av frågan om anordnande av erforderligt statligt stöd. I enlighet härmed föreslås i promemorian, att den i 1 § andra stycket av angivna lag meddelade befogenheten för staten att åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring utsträcker till att avse också brandförsäkring.

På sätt framhållits i industriförbundets yttrande bör enligt promemorian sådan statlig återförsäkring icke meddelas med mindre de svenska försäkringsanstalterna på grund av avbrott i förbindelserna med sina utländska återförsäkringsgivare ser sig ur stånd att erhålla fullt betryggande återförsäkringar för sina förpliktelser. Särskilda föreskrifter angående krigsförsäkringsnämndens behörighet att meddela återförsäkring för brandförsäkring förklaras i promemorian dock ej böra meddelas utöver de som redan gäller enligt 3 § i kungörelsen den 3 september 1939.

För den händelse krigsförsäkringsnämnden ånyo skulle upprättas för att handha den statliga krigsförsäkringen är det enligt promemorian uppenbart att nämnden — om den ifrågasatta utökningen av nämndens arbetsuppgifter då genomförts — bör tillföras erforderlig sakkunskap även från brandförsäkringsbranschens område. Redan inom ramen för de i tillämpningskungörelsen givna föreskrifterna angående nämndens sammansättning torde finnas erforderligt utrymme härför.

Över promemorian har utlåtanden inhämtats från statskontoret, kommerskollegium, försäkringsinspektionen, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, statens krigsförsäkringsnämnds likvidatorer och Svenska försäkringsbolags riksförbund. Kommerskollegium har till sitt utlåtande fogat från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare och handelskammaren i Gävle införskaffade yttranden.

I samtliga inkomna remissyttranden har promemorians förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, har vid lagrådsremissen anfört följande.

»De svenska och utländska försäkringsföretag, som meddelar brandförsäkring här i landet, brukar regelmässigt i fråga om de större eller mer riskbetonade försäkringsobjekten avbörd sig en betydande del av det ansvar, som direktförsäkringsgivaren står i förhållande till sin försäkringsstagare. Som erforderlig riskutjämning vad avser de mycket stora försäkringsobjekten icke kan erhållas inom landet, tager de svenska försäkringsföretagen i dylika fall vanligen återförsäkring även hos utländska försäkringsföretag, liksom också utländska försäkringsinrättningar å sin sida brukar taga återförsäkringar hos svenska försäkringsbolag. Av den tidigare framställningen framgår, att farhågor uttryckts för att brandförsäkringsbolagens möjligheter att vid en avspärning helt täcka de större riskerna kommer att försvåras eller omöjliggöras. I ett dylikt läge anses det också kunna bli svårt för de svenska bolagen att övertaga det ytterligare försäkringsansvaret för de försäkringsrisker, som nu täcks av utländska bolag, därest dessa skulle nödgas upphöra med sin verksamhet här i landet. För att åstadkomma en fullgod beredskap inom brandförsäkringsområdet har Svenska brandförsäkringsanstalters konsortium av år 1940 därför hemställt om statlig medverkan vid täckande av toppriskerna under krigstid. En sådan statlig medverkan har konsortiet ansett lämpligen kunna ske därigenom, att staten förbinder sig att meddela återförsäkring av brandförsäkring i samma ordning som under andra världskriget skedde på transportförsäkringens område.

Såsom flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna och organisationerna betonat får det anses vara ett viktigt allmänt intresse, att brandförsäkringskyddet inom näringslivet kan upprätthållas i full utsträckning också under ett krig. Ur beredskapssynpunkt synes angeläget, att de åtgärder vidtages

som kan erfordras för att tillgodose detta syfte. I departementspromemorian har föreslagits, att ökade möjligheter skapas för statlig medverkan vid meddelande av återförsäkring. Enligt förslaget skulle sålunda den i krigsförsäkringslagen givna befogenheten för staten att åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring, som nu endast avser transportförsäkring, utsträckas till att omfatta även brandförsäkring. Förslaget, som vid remissbehandlingen tillstyrkts eller lämnats utan erinran, synes ändamålsenligt och tillstyrkes därför. Såsom i promemorian framhållits bör statlig återförsäkring för brandförsäkring dock endast meddelas, därest de svenska försäkringsanstalterna till följd av avbrott i utlandsförbindelserna icke i annan ordning kan få fullt betryggande återförsäkringar för sina åtagna förpliktelser. En dylik begränsning följer av stadgandet i 3 § kungörelsen den 3 september 1939. Vad i promemorian framhållits om krigsförsäkringsnämndens sammansättning synes mig böra godtagas.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Av utredningen i förevarande ärende framgår, att farhågor uttryckts för att brandförsäkringsskyddet inom näringslivet icke skall kunna upprätthållas i full utsträckning vid en avspärning under krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden. Ur beredskaps-synpunkt föreslås därför i propositionen sådan ändring i krigsförsäkringslagen, att den i denna lag givna befogenheten för staten att åt svenskt försäkringsbolag eller sammanslutning av sådana bolag meddela återförsäkring, som nu endast avser transportförsäkring, skall utsträckas till att omfatta även brandförsäkring. Vad sålunda föreslagits synes utskottet välbetänkt, varför Kungl. Maj:ts förslag tillstyrkes. Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 21, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 februari 1954.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Lindblom, Lodenius, Björnberg, fru Gärde Widemar, herrar Lindgren, Pettersson och fru Wallentheim;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindberg, Landgren, fröken Öberg, herrar Gustafsson i Borås, Skoglund i Umeå, Johansson i Norrfors och fröken Karlsson.